

спеціалізованих вчених рад для захисту дисертацій тощо.

1. Квіт С.П. Порошенко підписав закон «Про вищу освіту» [Електронний ресурс]: / С. Квіт. – Режим доступу: <http://www.radiosvoboda.org/content/article/25477096.html>.
2. Лосєв І.Як Болонська система стає «Оболонською» [Електронний ресурс]:/ І. Лосєв //

2013. – № 21 від 30 травня. – Режим доступу: <http://tyzhden.ua/Columns/50/80896>

3. Новий Закон «Про вищу освіту» 2014 року [Електронний ресурс].– Режим доступу: <http://osvita.ua/legislation/law/2235/>.
4. Совсун І. [Електронний ресурс]: / І. Совсун // Режим доступу: <http://life.pravda.com.ua/society/2014/06/17/172250/>.

Тетяна Талько

УДК 101:14(477)

Фемінне в інтерпретаціях українського релігійного нью-ейджу

Стаття є спробою здійснення концептуального аналізу релігійних ньюейджівських уявлень про сутність фемінного і призначення жінки в культурі. В тексті поєднуються два досить одіозних для нашого суспільства культурних явища: нью ейдж і гендер, що саме по собі вже є актуальним. Деконструкція вітчизняної ньюейджівської міфології у поєднанні з гендерним аналізом дала можливість продемонструвати, що основні ідеї західного нью ейджу, які сформувалися на основі нової інтерпретації давніх окультних практик, східного містицизму і переосмислення метафори андрогінності у плані формування нового типу особистості, здатної виходити за межі родової бівалентності людського буття і вільно обирати свою соціальну стать, тобто гендер, знайшли своєрідне відображення в українському релігійному нью ейджі. Репрезентація фемінного у вітчизняних неорелігійних вченнях свідчить, що ми є свідками створення нової міфології, заснованої на еклектичному поєднанні ньюейджівських ідей про людинобожество та андрогінність з традиційними есенціалістськими уявленнями, заснованими на патріархатному розумінні жіночого як наперед визначеного біологічним призначенням жіночої статі.

Ключові слова: релігія, нью ейдж, гендер, деконструкція, фемінне

Article is an attempt of conceptual analysis nyueydzhivskyh religious beliefs about the nature of the feminine and the appointment of women in culture. The text combines two quite odious to our society cultural phenomenon: the New Age and gender, which in itself is important. Deconstruction nyueydzhivskoyi national mythology combined with gender analysis made it possible to demonstrate that the basic ideas of Western New Age that were formed on the basis of a new interpretation of ancient occult practices, and eastern mysticism rethinking metaphors androgyny in terms of a new type of personality that can go beyond the generic human bivalence being and to freely choose their social gender, ie gender, found a kind of religious display in Ukrainian New Age. Representation of the feminine domestic new religious teachings shows that we are witnessing the creation of a new mythology based on an eclectic mix of ideas nyueydzhivskyh lyudynobozhestvo and androhinnist traditional essentialist notions based on patriarhatnomu understanding women as a predefined destination biological female.

Key words: religion, new age, gender, deconstruction, femin

Актуальність дослідження сутності фемінного в інтерпретаціях українського нью ейджу перш за все обумовлена входженням України в європейське культурне коло, що спонукає наше суспільство до сприйняття новітніх явищ західної культури, серед яких особливе місце належить нью ейджу. Це рух, що складається з безлічі різноманітних течій, об'єднаних не так спільністю світоглядних цінностей, як особливим містичним відношенням до життя. Останнє призвело до

появи нових, або відродження давніх містичних вчень і відтворення великої кількості окультних практик, які забезпечують своїм адептам контакти із надприродним і заснуються на уявленні про цілісність реальності і пантеїстичному сприйнятті Абсолюту. Християнські критики зазначають з приводу останнього: «Нью ейдж затирає відмінності між Творцем і створінням. Говориться про Бога, але Він не є особою і не є трансценденцією. Це

безособова енергія, наявна у світі. Віра в Бога трансцендентного (теїзм) є фальшивою, а істинним є тільки пантеїзм, тобто, що все у Бозі і Бог в усьому [2].

Релігійність нью ейдж має багато симпатиків на наших теренах, особливо серед молоді, яка сьогодні демонструє схильність до більш ліберальних у порівнянні з християнством моделей віросповідання.

Слід зауважити, що дуже важко визначитись з «етнічною» приналежністю ньюейджівських доктрин, а, отже, використання вислову «український нью ейдж» для визначення сутності достатньо розпливчастого феномену спонукає до пояснення, що маємо на увазі географічну приналежність означуваних вчень. Тобто, український нью ейдж - це ті новітні духовні практики і вчення, які виникли на наших теренах, або ж, будучи занесені до нас «з інших світів», прижилися в нашій культурі, відтворюючи характерні риси ньюейджівської свідомості Заходу.

Зазвичай дослідники до основних рис «New Age» відносять неоязичницький окултизм, еkleктичне поєднання східних і західних теософських і містичних систем, доповнених сцієнтистськими концептами, цілительство, ченнелінг, віру у безособового бога, в реальність контактів із позаземними цивілізаціями і набуття людиною божественних якостей тощо. Очевидним є те, що найбільш яскраво ньюейджівська свідомість виявляє себе в релігійній сфері, породивши безліч неорелігійних практик і одіозних доктрин. Недаремно дослідники зауважують, що рух «Нью ейдж» є не просто спадкоємцем попередніх езотеричних вчень, а претендує на створення нової світової синтетичної релігії, яка замінить християнство. Відповідно, захисники православних цінностей, а також прибічники подальшого розвитку християнської культури на наших теренах говорять, що релігійна свідомість сьогодні відображає зіткнення двох цивілізаційних виборів: один з них представлено традиційною християнською культурою, а інший пост-християнською цивілізацією, про народження якої свідчать ньюейджівські релігійні практики [7].

Нью ейдж є настільки різноманітним і багатобарвним, що важко однозначно визначитись з іменами тих, хто стояв біля його витоків. Більшість теоретиків вважають, що ідеологічною натхненницею цього руху

була наша співвітчизниця Олена Блаватська, а розвинули його Еліс Бейлі, яку часто називають пророком «Нової Ери» - ери Водоля як «нового світового порядку», і Мерилін Фергюсон, автор книги «Змова Водоля». Саме у цій книзі було сформульовано програмну мету нового руху – перехід до нової ери розвитку людства - ери Водоля і створення релігії, в основі якої лежить ідея людинобожества.

Звинувачуючи «Нью Ейдж» у содомії і сатанізмі, захисниця православ'я О.Четверикова наполягає на тому, що цей рух являє собою добре організовану «співтовариством нелюдів, які підняли бунт проти Творця», лібертіанську революцію, спрямовану на зміну самої сутності людини, позбавлення її духовних основ, природних біологічних коренів, знищення сім'ї і традиційних суспільних зв'язків. «Мова йде про повне «переформатування» людини з метою зробити можливим її добровільний вступ в антицеркву сатани», - пише О. Четверикова [7].

Наведені думки захисниці православ'я є типовими для критиків нью ейджу і в цілому досить точно відображають сутність основних положень нового вчення. Якщо відволіктися від волянь про створення нью ейджем умов для приходу сатани і тому подібних «страшилок», слід констатувати, що історичні витoki нового вчення і культурні алюзії визначено цілком коректно. Багато в чому ньюейджівське вчення про першолюдину як духовного андрогіна співпадає з відповідним каббалістичним уявленням про те, що, для відтворення андрогінної цілісності як основи гармонійної особистості, чоловік повинен зібрати в собі жіночі початки, доповнивши ними свою мужність, а жінка - мати не лише стремління до жіночності, але й дослухатися до голосу свого анімусу, бо статевий розподіл, порушивши гармонійну цілісність людини, зробив її ущербною і обмеженою у своїй неповноті, смертною і тлінною. Отже, цілісність особистості, за вченням нью ейдж, можлива лише в результаті виходу за вузькі межі своєї біологічної статі. Андрогінізація з точки зору ньюейджерів – це шлях, який призведе до народження нової гармонійної особистості і стане основою тієї самої сьомої раси Блаватської, котра являтиме собою нове людство.

Особливе значення у наданні цим уявленням життєвості стала концепція гендеру, яка виокремила соціальну стать

людини на протигагу її біологічній статі. Юдіфь Батлер у роботі «Гендерний неспокій» остаточно відділила поняття гендера як соціокультурної статі людини від її біологічної статі, стверджуючи, що кожен з нас може обирати свій гендер у залежності від особистих уподобань. На думку Моніки Вітгінг нині людству слід будувати новий сексуальний порядок у світі, який знівелює виключність гетеросексуального співтовариства, що засновує і усталює свою владу за допомогою таких базових мовних конструктів як «чоловік» і «жінка». Сучасна західна гендерна теорія перейшла до думки про необхідність встановлення нового гендерного порядку у суспільстві, заснованого на паритеті фемінного і маскулінного.

В основі українського нью ейджу, будь то «Ведичне православ'я», «РУНвіра», сахаджа-йога, бахаїзм, вікканство, фалуьндафа тощо лежить спільний з західним принцип – орієнтація на самовдосконалення людини, розкриття її сутнісних сил і «божественних» можливостей. Для цього використовуються не лише духовні, але й фізичні і психологічні методи тренінгу, які повинні поєднати дух, душу й тіло у єдине ціле задля виявлення прихованих духовних сил людини. Результати звільнення пригнаних духовних сил є настільки екстраординарними, що стають основою уявлень про «божественність» природи людини. Душа людини пробуджує в собі приховані сили у процесі реінкарнації. Вона здатна піднятися до духовного світу, вступити в контакт з духами, прийнявши їх у свою сутність. Таким чином, ченеллінг стає для нью ейджерів одним із способів набутти містичний досвід як особистий досвід пізнання надприродного, тобто, вони мають специфічне переживання, у якому «я» зникає, злившись з «космічною свідомістю» [1].

Намагаючись встановити істину про дійсне жіноче життя за перелицьованими ньюейджівською релігією і новою міфологією у символічні форми фемінне, слід враховувати той факт, що неорелігійні міфологічні побудови застують деякі з тих істин, які вже встановлено гендерними дослідженнями стосовно жіночої самоідентифікації і жіночої духовності. Отже, застосування конструктивістських гендерних методологій, психоаналітичного підходу, раціональної деконструкції міфу є тим методологічним підґрунтям, яке дає можливість прочитати символічну мову

сучасних ньюейджівських побудов у сфері формування уявлень про сутність жіночого в культурі і виявити істину. Зокрема, твердження Дж. Кемпбела про те, що міфологія – це психологія, а її хибно прочитують як біографію, історію та космологію, безпосередньо стосується представників нью ейджу, які дуже часто розглядають походження людини як результат палеоконтакту, а божества, відповідно, сприймають як представників інопланетних цивілізацій. Визначення постійних моделей, аналіз історичних витоків і видозмін ньюейджівських уявлень щодо сутності жіночого уможливило розуміння тих глибинних сил, які сформували долю людини й продовжують визначати наше особисте та суспільне життя.

Досить часто ньюейджери використовують у своїх теоретизуваннях метафори, сформовані міфологією за тисячоліття культури, переозначуючи ті сутності, які за ними ховаються. Так всюдисуща сила, яка в християнській культурі означається як сила Бога, а науці відома як енергія, набуває у них назви Космічного Розуму, або Космічної Свідомості. До речі, сам термін «космічна свідомість», характерним елементом якої є відчуття, що все оточуюче, всі речі є живими розумними організмами, було введено у 1901 р. канадським психологом Р. Баком.

Космічна свідомість пронизує наше земне життя, та й сама Гея-Земля виступає в міфології нью ейджу живою мислячою істотою. Тут відтворюється архетипічний образ Вселенської Матері, яка наділяє космос жіночими рисами. Це Космічна Сила, тотальність Всесвіту, гармонізація всіх пар протилежностей. Вона – і лоно, і могила, годує і захищає, а також пожирає своїх дітей. Цей образ, що зародився в прадавній міфології, сприяв врівноваженню, очищенню й ініціації духу в природу видимого світу [4, с 109-110].

Якщо зазвичай дослідники підкреслювали, що образ бога корелюється саме з батьківським образом, батьківською соціальною роллю, то починаючи з 60-х років минулого століття з виникненням поняття гендера з'явився цілий ряд теорій, у яких головне місце у формуванні образу божого в ранньому дитинстві відводиться не батькові, а матері. Нині материнські метафори активно прикрашають образи божества [5, с. 7-15]. Появу материнських метафор для божества зазвичай критикують

як «есенціалістську», але, тут більш правильно є думка Кетрін Келер про те, що в цих метафорах «зашифровані труднощі біоцентричного розуміння», а, отже, «вони не повинні викликати жіночих стереотипів земної матері» [3, с. 279]. Таким чином, дослідниками відмічена тенденція андрогінізації Бога.

В українській культурі досить часто зустрічається переміщення архетипічного образу фемінності в християнське віровчення. Прикладом того може бути догналізм, який католицькі теологи визначають у якості деструктивної секти гуруїстського характеру. Засновники цього вчення, в минулому монахи-василіани (два чехи, один словак і один українець) під проводом свого лідера Антоніна Догнала (Підгірці, василіанський монастир) покинули Українську Греко-Католицьку Церкву, проголосивши себе єпископами. Не зважаючи на те, що догналівці проголосили себе захисниками сімейних цінностей і борцями з гомосексуалізмом, що є популярним серед представників ортодоксального християнства, особливо православного, їх вчення демонструє яскраві риси нью ейджу. Так вони зосереджують увагу на необхідності прийняття до свого серця Марії, більш того, вони наполягають, що Марія – це нове серце, про яке говорить Святе Письмо. Критики слушно зазначають, що таке приписування Богородиці божественних атрибутів безмежності й всюди присутності, це – новітня форма дуотеїзму, тобто двобожжя, де з одного боку є християнська Пресвята Трійця, а з іншого – богиня Марія. В той же час прибічники догналізму вбачають у Бозі чоловічий і жіночий початки. Критики слушно зазначають, що вчення про жіночий аспект Бога зближує догналізм навіть не з ересями, які виникли з християнства, а з індуїстським розумінням богів, де божество розцінюють як єдність чоловічого і жіночого начал. Фактично, ми бачимо руйнування патріархатної бінарної опозиції культури й природи.

Ще одним яскравим прикладом українського нью ейджу є Ведичне православ'я, одна із популярних неорелігійних течій Дніпропетровщини. За своєю суттю це вчення не може вважатися абсолютно новою і оригінальною релігійною системою, бо являє собою синтез вже існуючих релігійних ідей, але, в той же час, не є і простою реконструкцією вірувань

минулого. Це своєрідна спроба синтезу язичницького світогляду і досягнень сучасного природничого знання, густо замішана на антисемітизмі. Навіть ширше, на сегрегаційній трактовці расогенезу і поділі народів на людей світла і темряви, чистих і нечистих. Слов'яни, долею яких переймається засновник вчення Сва Святослав Миколайович, віднесені до людей світла, чистих, а євреї – це народ темряви, який нав'язав слов'янам християнство, щоб врешті їх знищити [6, с. 6].

Гендерна проблематика даного вчення вся пронизана вищезазначеними висхідними настановами. На мою думку, ми маємо справу з досить радикальною за змістом формою етнічного націоналізму. Потрактування історії культури в цій концепції базується на ідеї слов'янської цілісності. В основі авторської логіки лежить дихотомія «окупація-визволення», але в даному разі окупація релігійна (за допомогою християнства), а визволення – це навернення до сконструйованої міфологеми «слов'янського світу» і «слов'янської віри».

У тексті під назвою «Православні веди» у якості основного положення віровчення стверджується, що життя – це породження із множинності єдиного, а смерть – це породження єдиним множинності. Відповідно, політеїзм – це віра життя, а монотеїзм – це релігія смерті. До цього положення додається гностичне уявлення про світло як активну форму енергії, яка не може одразу створити неживу матерію. Спочатку світло і поле народжують тільки живу матерію, а потім вона, проживши своє життя, перетворюється на неживу. Засновуючись на таких гілозоїстичних і пантеїстичних посиленнях, автор створює космогенетичну концепцію, уподібнюючи процес виникнення матерії взаємодії жіночого і чоловічого початків. В основі концепції життя лежить традиційне патріархатне есенціалістське протиставлення маскулінного як активного, світлоносного початку, що запліднює пасивне земне-жіноче і пробуджує його до життя. Подібні дихотомії пронизують архаїчні міфи про творення світу.

Іронія полягає у тому, що християнство засуджує содомію, а Сва Святослав Миколайович звинувачує саме християнство у настанові до одностатевої любові. Автор тлумачить християнську заповідь братерської любові у аспекті гетеросексуальності, тобто переводить її у площину статевих відносин,

не маючи на те жодної підстави, крім свого нетолерантного відношення до християнства.

Деякі настанови ведичного православ'я слов'янським жінкам викликають лише зачудування претензійністю автора, який напучує жінку, говорячи про те, що вона повинна вдень бути із заплетеною косою чи хустиною на голові, а вночі із розпущеною косою. Це зробить її більш жіночною. Коли жінка йде містом із розпущеною косою, зауважує Сва Святослав Миколайович, вона вбирає всю негативну енергію із оточення. Наші жінки, - пише автор, - обрізали коси, розпустили волосся вдень на вулиці, почали пити і курити, вдягли чоловічі брюки, куртки, пальто, виставили голі пуповини. Їх потік енергії свігла змінився на інорідний, на азійський, з низу до гори і став таким же як у збочених наших чоловіків. Лик і характер поведінки наблизився до чоловічого. Вони стали як бички. Недаремно у народі говорять, що коли мужик б'є бабу, він вибиває із неї мужика. А у результаті всього цього між чоловічим і жіночим початком зникла різниця, а відтак ослабла, пропала любов. Без любові неможливо продовжити Рід, не народяться діти. Настане те ж саме, що у Содомі і Гоморрі – людський рід вимре. Це і є царство небесне!!!» [6, с. 51] Очевидно, що ця темна еkleктична шутанина із науково-релігійно-філософських ідей не відноситься до кращих взірців вітчизняної ньюейджівської творчості і потрактування сутності фемінного автором навряд чи може сприяти покращенню якості відносин між чоловіком і жінкою. Виникає питання, чи потрібно витратити стільки зусиль, відроджуючи найгірше з патріархатної

культури, а саме принцип сегрегації по крові, расі, статі? Відповідь є очевидною.

У висновках зазначу, що український нью ейдж дуже часто пропонує нашому суспільству еkleктичні вчення, засновані на традиційному баченні жіночого як вторинного в культурі, пов'язаного з біологічною статтю. Консервація патріархальних гендерних норм і цінностей сьогодні себе не виправдовує. Однак, штучне насадження нового світогляду теж недопустиме. Слід зазначити, що етичне ядро усіх релігій однакове, відтак сучасна людина має право на вільне обрання як релігії, так і своїх гендерних уявлень.

1. Гнядек Яцек. Так виглядає сучасна ересь / Яцек Гнядек // www.credo-ua.org/2014/05/117105
2. Ісус Христос джерело води живої. Християнські роздуми про «Нью-Ейдж». - catholicnews.org.ua/kl
3. Келер Кетрін. Християнство / Кетрін Келер // Антологія феміністичної філософії / За редакцією Елісон М. Джагер та Айрис М. Янг; Пер. з англ. Б.Єгідис; Наук. ред. пер. О. Іващенко. – К.: Вид. Соломії Павличко «Основи», 2006. - С. 273-286.
4. Кемпбел Джозеф. Герой із тисячею облич / Джозеф Кемпбел. – К., Видавничий дім «Альтернативи», 1999. – 392 с.
5. Пушкарева Н.Л. Релігія и гендер в новейших работах зарубежных ученых / Н. Л. Пушкарева // Гендер и религия: Сборник статей. – М.: ИЭА РАН, 2009. – 328с.
6. Сва Святослав Николаевич. Православные веды / Сва Святослав Николаевич. – К.: «Київська правда», 2010.
7. Четверикова Ольга. «Новый мир» извращенцев как вселенская содомская церковь / Ольга Четверикова. – communitarian.ru/publikacii/novyy_mirovoy_poryadok_metody

Вікторія Хвіст

УДК 378.147

Впровадження новітніх педагогічних технологій в навчальний процес

В статті акцентовано увагу на інноваційних педагогічних технологіях, що необхідно використовувати в процесі професійної підготовки майбутніх фахівців, оскільки, це є однією з умов надання якісних освітніх послуг. Очевидним є й те, що розвиток вищої освіти України слід розглядати у контексті тенденцій розвитку світових освітніх систем, у тому числі й європейських. Метою статті є висвітлення новітніх технологій навчання та їх впровадження у викладанні загальноосвітніх дисциплін. Питання використання їх при виконанні різних форм самостійної роботи студентів є її пріоритетним завданням. В контексті тривалих реформувальних відбувається перехід освіти до якісно нового стану, оскільки інновації в освіті